

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

YTTRANDE
2017-01-09

Synpunkter på översiktsplanen 2015-10143, samrådsförslag till ny översiktsplan för Stockholm

Samfundet S:t Erik vänder sig bestämt emot att översiktsplanen inriktas på byggande helt på exploaterernas villkor. Bristen på medveten styrning från Stockholms stad är oacceptabel. Samfundet S:t Erik efterlyser motiveringar, fördjupningar och konkretion på stadsdelsnivå. Planförslagets koppling till byggnadsordningen går inte att bedöma eftersom förslaget till byggnadsordning saknas. Det är inte bara blåklassade byggnader som har stora kulturmiljövärden, även helhetsvärdena i stadsmiljön och delar av den sentida bebyggelsen representerar värdefulla resurser att ta till vara. När staden växer måste de gröna kvalitéerna förstärkas och Nationalstadsparken måste skyddas. Markanspråk för nya och utbyggda kommunikationer, som Östlig Förbindelse och nya spår, måste redovisas.

SAMFUNDET S:t ERIK HAR ALLVARLIGA INVÄNDNINGAR MOT FÖRSLAGET TILL NY ÖVERSIKTSPLAN

Samfundet S:t Erik är en ideell förening vars uppgift är att väcka intresse för och sprida kunskap om stadens ur historisk, topografisk, konstnärlig och kulturell synpunkt värdefulla kultur- och naturminnesmärken, samt att verka för att konstnärliga, historiska och estetiska krav tillgodoses vid Stockholms omdaning och utveckling.

Samfundet S:t Erik har granskat samrådsförslaget till ny översiktsplan utifrån dessa utgångspunkter och har flera allvarliga invändningar.

Översiktsplanen måste ha en högre ambitionsnivå

Det pågående översiktsplanarbetet ska enligt Plan- och Bygglagen (PBL) resultera i en plan där kommunens nu aktuella avsikter för markens användning och bebyggelsens utveckling anges. Detta sker i en tid då stadens befolkning fortsätter att öka i snabb takt. Översiktsplanen ska anvisa mark som gör det möjligt att bygga 140 000 bostäder och en stor mängd lokaler fram till år 2030 med tillhörande offentliga institutioner, offentliga rum, parker, infrastruktur och tekniska försörjningssystem. Det omfattande utbyggnadsprogrammet gör planen till en av de riktigt betydelsefulla exploateringsförberedande planerna i stadens historia. Dess verkan kommer att kunna avläsas under lång tid framöver, i likhet med de tydliga spår som alltjämt finns av exempelvis Lindhagenplanen, Hallmanplanerna och Generalplan -52.

När så många bostäder ska byggas som nu, måste Staden försäkra sig om att det planeras och byggs i enlighet med genomtänkta övergripande planer och med hög kvalitet i genomförandet. Det finns gott om exempel från Stockholms historia där Staden byggt mycket och med omvittnade kvaliteter. P-O Hallmans områden, trädgårdsstäden, Vällingby, Årsta, Sankt Eriksområdet och delar av Hammarby Sjöstad är några exempel på tidigare nya bebyggelseområden som föregicks av en genomtänkt planering och som byggts med stor omsorg från helhet till detalj. I Samfundet S:t Eriks årsbok 2014 och 2016 lyfts några av de många pärlor fram, som speglar Stockholms stadsbyggnadshistoria, och som kan tjäna som inspirationskälla inför dagens kraftansträngning.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundeterik.se www.samfundeterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Det finns också exempel på sentida kompletteringar i redan bebyggda områden som har inordnats i den befintliga bebyggelsestrukturen och med respekt för den rådande skalan. Infillhusen, som på 1970- och 1980-talet fyllde luckorna efter tidigare rivningar, uppfördes vanligen inom gällande detaljplans byggnads-volymer och med respekt för stenstadens skala och rutnätsplanens struktur. Även många smalhusområden kompletterades med nya hus som utformades i enlighet med den befintliga stadsdelens karaktär.

- Samfundet S:t Erik anser att Stockholms stad måste höja ambitionsnivån inom stadsbyggandet.

Förslaget till översiktsplan måste konkretiseras för att kunna ligga till grund för detaljplaner

Det nu redovisade samrådsförslaget banar vägen för omfattande utbyggnader i mycket stora delar av staden, underlättar snabba plan- och beslutsprocesser inför exploateringar och befäster dessutom bygg-herrarnas starka position i rollfördelningen mellan berörda aktörer.

- Samfundet S:t Erik finner att det redovisade förslaget är alldeles för allmänt hållet för att kunna duga som underlag för detaljplanering. Det är anmärkningsvärt, och desto svårare att förstå, eftersom det de facto pågår långt gångna och mycket konkreta planutredningar för i stort sett samtliga utpekade områden för utbyggnad. Motsvarande kan sägas om de omfattande förändringarna i transportsys-temet som är föremål för förhandlingar med framför allt staten och landstinget. I samrådsförslaget finns ingen redogörelse för dessa.
- Den låga graden av konkretisering, generaliteten och bristen på strukturerande vägledning på stads-delsnivå, gör samrådsförslaget svårt att bedöma.

Stockholms stadsbyggnadshistoria måste respekteras

Olika stadsbyggnadsideologier har efterträtt varandra och tidigare generationers planeringsideologier har ofta varit måltavla för kritik och ifrågasättande. Under efterkrigstiden planerades och genomfördes okänsliga rivningar i stor skala av den bebyggelse som tillkom före sekelskiftet år 1900. I Stockholm står större delen av innerstaden trots allt kvar, till skillnad från många andra svenska städer.

Nu syns upptakten till vad som i värsta fall kan bli en ny rivningsvåg i innerstaden. Samtidigt görs okänsliga förtätningar i den modernistiska ytterstaden. Det är vanligen exploateringsintressen som ligger bakom rivningarna i innerstaden och nya ideologier som ligger bakom omvandlingarna av de modernistiska förorterna till rutnätsstad. Det nu aktuella förslaget till översiktsplan kan inte karaktäriseras på annat sätt än som nyliberalt, med en markanvändning på exploatörernas villkor och där våra värdefullaste tillgångar bjuds ut på marknaden.

Samfundet S:t Erik vill understryka betydelsen av ett välfungerande regelverk och att Stockholms stad respekterar den ordning som gäller enligt PBL.

Samfundet S:t Erik anser att:

- Stockholms stad måste besinna sig och se till vad som uppskattas av stockholmarna.
- Exploateringsintressena måste underordnas det gemensamma bästa.
- Medborgarna måste ges en möjlighet att på stadsdelsnivå ta ställning till strukturella förslag till stadsutveckling när konkreta planer för stora förändringar förbereds och innan markanvisningarna beslutats.

Exploateringsintresset måste underordnas en övergripande planering och det gemensamma bästa

Exploateringsintressena har länge tillåtit dominera på bekostnad av den samplanerade staden och de goda livsmiljöerna. Höga hus kastar slagskugga över omkringliggande bebyggelse. Trånga innergårdar innebär att solljus inte når ned till balkonger och gårdar. Fortsätter utvecklingen på det sättet kommer stockholmarna att få leva i mörker. Stockholm ligger på samma breddgrad som Sibirien. Staden har släppt fram kommersiella projekt som inte lämnat någon gård kvar (kv. Hästen). I Galleriankvarteret planeras okänsliga påbyggnader och de tillåts inkräkta på gemensamma värden. Vid Sturegallerian (kv. Sperlingens Backe) föreslås att en stor del av kvarterets inre bebyggelse rivs, inklusive Freys Hyrverk från sent 1800-tal. Även på andra håll planeras oacceptabla rivningar av 1800-talshus (som i kv. Riddaren).

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundeterik.se www.samfundeterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

- Skrivningar om att en tät och yteffektiv bebyggelse ska premieras behöver ses över och ny bebyggelse möjliggöras med väl underbyggda områdesplaner och en helhetssyn som grund.
- Översiktsplanen måste innehålla en tydlig redovisning av Stadens förhållningssätt till den tillkommande bebyggelsens utformning och funktion i stadsdelar av olika karaktär och för lägen med olika typ av förutsättningar. Det kan exempelvis gälla krav på bebyggelsens skala, hushöjder, bottenvåningarnas användning, landskapsanpassning eller gatukaraktärer.

Översiktsplanens utformning ska ha fokus på information och inte karaktär av ”säljbroschyr”

Som helhet är översiktsplaneförslaget påfallande retoriskt skrivet. Det saknar den konkreta information som skulle göra det möjligt för läsaren att ta ställning till de långtgående förändrings- och utvecklingsförslag som den innehåller.

Planförslaget är dekorerat med vinjetbilder och associativa foton medan många kartor som följer med texten är helt blanka, och vägledning till hur de många och stora förändringar som föreslås eller antyds ska genomföras saknas. Viktiga illustrationer är svårlästa eller saknar vägledande information (till exempel stadsdelskartorna i avsnittet om Lokala utvecklingsmöjligheter). Många kartor saknar förklaringar (till exempel sid 22 och 24). Vad visar exempelvis kartan på sidan 29?

- Det behövs en mycket högre grad av tydlighet och transparens för att översiktsplanen skall bli trovärdig för medborgarna, fungera som ett underlag för en öppen demokratisk diskussion och kunna fungera som ett styrande dokument för stadsutvecklingen.

Våra värdefullaste tillgångar ska inte bjudas ut på marknaden

Planförslaget är uttalat exploateringsinriktat och saknar visioner för att värna och vidareutveckla befintliga värden. Där poängteras exempelvis det stora tryck som idag finns på en ökad bostadsförsörjning, vilket förstås är ett verkligt problem som måste hanteras i en översiktsplan. Samtidigt finns det en stark tendens i planen att marknadsföra utvecklingspotentialen i Stockholms fysiska miljö, att vilja sälja staden på en global marknad för att, som det verkar, maximera expansionen. Här finns ett underliggande problem. Det saknas en diskussion om hur man ska värna och förkovra attraktiva miljöer.

Om den varierade och gröna stad som lockar många idag inte längre finns kvar, utan allt är tätt och högt bebyggt, vad finns då kvar att marknadsföra? Risker är stor att stadsdelarna hamnar i ett mellanläge där befintliga värdefulla och sammanbindande strukturer har fragmenterats så att stadsdelarna vare sig får karaktär av tät kvartersstad eller av grön ytterstad.

- Redovisningen av befintliga kulturmiljövärden har stora brister, särskilt tydligt när det gäller de delar som byggts under 1960- och 1970-talet. Trots att dessa områden utgör närmiljö för en stor del av stadens invånare, beskrivs de i planen huvudsakligen i form av utvecklingspotential, inte som miljöer att förvalta som en värdefull resurs.

Ambitionen att tillföra kvaliteter i ytterstaden måste höjas

Den nu gällande översiktsplanen anger en ambition att flytta fokus på stadsutveckling från centrum mot ytterstad. Denna ambition urlakas i det nu aktuella samrådsförslaget till ny översiktsplan. I stället för nio tyngdpunkter lyfts endast tre stadsutvecklingsområden fram i förslaget.

- Det nu aktuella samrådsförslaget riskerar att reducera stadsbyggandet i de flesta stadsdelarna till enbart bostadsbyggande.
- Samfundet S:t Erik anser att de nio tyngdpunkterna i ytterstaden bör bibehållas i enlighet med den nu gällande översiktsplanen. På dessa platser finns möjlighet att styra stadsutvecklingen till att bli en rikare och mer blandad stadsmiljö.
- Samrådsförslaget ensidiga inriktning mot bostadsbyggande i kombination med fortsatt fokus på City och äldre ytterstaden, vilket även marknadskrafterna tenderar att prioritera, riskerar dessutom att bidra till ytterligare social och ekonomisk segregation, vilket strider mot Stadens uttalade policy.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

SAMFUNDET S:t ERIK EFTERLYSER MOTIVERINGAR, FÖRDJUPNINGAR OCH KONKRETION

Planförslagets koppling till byggnadsordningen går inte att bedöma eftersom förslaget till byggnadsordning saknas

En översiktsplan ska enligt PBL vara ett stöd för, och ge vägledning om, hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Även om planen nu genomsyras av vackra ord om hur man ska ta hand om de kvaliteter som finns i staden befarar Samfundet S:t Erik att det finns stora risker för att de landskapsrelaterade och kulturhistoriska värden som finns runt om i staden inte beaktas vid avvägningen mellan de olika intressena. Det starka trycket att snabbt bygga ett stort antal bostäder, den återkommande formuleringen, ”stora/mycket stora utvecklingsmöjligheter”, som finns i närmare hälften av stadens alla stadsdelar (sid 95 och teckenförklaringen i översiktsplanekartan på sid 136 och 137), och den klart uttalade inriktningen att ”näringslivets behov ska beaktas i all planering” (Planeringsinriktning sid 50) inger farhågor. Motiv för enskilda exploateringsprojekt kan hittas i varje del av staden.

- Byggnadsordningens innehåll och kommande status i planprocessen är oklar vilket är oroande.
- Då områdesplaneringen inte fungerar som fördjupning av översiktsplanen, med de krav på dialog som detta kräver, kan inte en offentlig diskussion säkerställas om hur det enskilda projektet kan inordnas i en stadsbyggnadsmässig helhet, och byggherrarna får inte nödvändig vägledning.

Områdesplaner och detaljplaner bör föregå markanvisningar – inte tvärt om

Inom Stockholms stad råder en bakvänd ordning som torde strida mot andemeningen i PBL, där direktupphandling kan ske på byggherrens initiativ för av byggherren föreslaget projekt, utan att det finns en av Staden förankrad övergripande plan för området. Den praxis som Stockholm hittills haft har medfört att stadsplaneringen och medborgardialogen blivit lidande.

Det står i *Ny markanvisningspolicy 2015* under ”Att tänka på i en ansökan om markanvisning” att ”Det kan vara en fördel att ta kontakt med exploateringskontoret innan för mycket arbete läggs ner på ansökan.” och ”Förslaget bör också vara anpassat till platsens förutsättningar [...]”.

- Samfundet S:t Erik anser att detta är fel ordning. Det är Stadsbyggnadskontoret som står för planeringen och i första hand bör kontaktas.
- Samfundet S:t Erik efterlyser krav på förvaltningsgemensamma områdesprogram, väl genomarbetade programutredningar med fördjupande analyser och tydliga motiverande beskrivningar vilka i sin tur utgör underlag för långsiktiga områdesplaner.

Konkretiseringar på områdesnivå behövs

I samrådsförslaget till ny översiktsplan anges allmänt att både områdesplaner och byggnadsordningen är viktiga men konkretiseringar saknas. Därför finns det en stor risk för att landskaps- och kulturmiljövärden exploateras utan att nya värden tillförs.

Generaliteten och oviljan att utnyttja översiktsplanen för att strukturera stadsutvecklingen visar sig inte minst i beskrivningen av stadsdelarna. En välfungerande översiktsplan måste precisera de generella målen, och underlätta för olika aktörer att iscensätta detta på stadsdelsnivå, genom konkret vägledning, exempel eller principiella fysiska strukturbilder. Frånvaron av information lämnar öppet för en oreglerad och oplanerad stadsutveckling styrd av marknadskrafterna. Samfundet S:t Erik har tidigare noterat goda exempel på konkretiseringar i arbetssätt, planeringsunderlag och planförslag i exempelvis förslaget till utbyggnader vid Slakthusområdet.

Samfundet S:t Erik anser att:

- Samrådsförslaget till översiktsplan måste kompletteras med konkretiserande vägledning.
- En översiktsplan av så bristfällig och generell karaktär som i samrådsförslaget måste kompletteras med giltiga styrdokument för att det överhuvudtaget ska vara möjligt att påverka stadsutvecklingen.
- Byggnadsordningen måste ges högsta status och giltighet.
- En områdesplanering där fackförvaltningar arbetar tillsammans måste till. Arbetet måste resursättas och ges prioritet så att det kan bli styrande för enskilda detaljplaner.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

- Områdesprogram måste utarbetas med utgångspunkt i en hög och jämn standard med avseende på värdebeskrivningar.
- Kartbilderna på stadsdelsnivå ska innehålla illustrationer som vägledning till hur en god stadsutvecklingen skulle kunna iscensättas. De grundläggande värdena behöver belysas och exempel ges på hur en anpassning kan ske, kanske också på hur nya tillägg kan göras för att kontrastera.

Kulturmiljövärdena är en värdefull resurs som ska tas till vara

Stadens riksintressen för kulturmiljövården redovisas i en särskild bilaga och är väl beskrivna. Stadens förhållningssätt till dessa värden är i huvudsak klart uttalat positiva. I samrådsförslaget refereras också till Stadsmuseets kulturhistoriska klassificeringskarta ”som ett kunskapsunderlag” (sid 72). De ”särskilt värdefulla miljöer” som Stadsmuseet pekat ut redovisas dock inte i förslaget. Många av dessa finns i de områden med stora och mycket stora utvecklingsmöjligheter som Staden samtidigt redovisar i huvuddokumentet under rubriken ”Lokala utvecklingsmöjligheter”. Samfundet S:t Erik befarar därför att det finns en stor risk för att de kulturhistoriska värdena ändå får stå tillbaka.

Målsättningarna i dokumentet är genomgående mycket allmänt hållna och oprecisa varför det knappast kan komma att fungera som ett planeringsunderlag i ordets rätta bemärkelse. Vad menas egentligen med Stadens ambition att till exempel utveckla Vällingby som är klassat som riksintresse för kulturmiljövården (sid 103) och hur tänker Staden sig att Ringvägen ska omvandlas till en stadsgata (översiktsplanekartan sid 136–137)? Är de illustrationer med bebyggelse mitt i gatan, som förekommit i media, seriösa förslag?

Planförslaget skapar fler frågetecken än svar. Stadens vilja att driva på utvecklingen att bygga på efterkrigstidens byggnader i City är däremot klart uttalad, vilket Samfundet S:t Erik motsätter sig. Hur tänker Staden sig att exempelvis ny bebyggelse på spårområdet vid Centralen och hela vägen längs banan mot Norra Station ska utformas? Denna yta är egentligen ett utfyllnadsområde över ett tidigare vattendrag som skilde Solnaön och områdena längs Stockholmsåsen från Kungsholmen. Om man bygger på höjden kommer inte dessa viktiga ursprungliga landskapsdrag att kunna avläsas i framtiden (Västra City sid 115 och plankartan sid 137).

Samfundet S:t Erik vill poängtera vikten av att värdena i kulturmiljön betraktas som en resurs och inte som ett hinder.

Samfundet S:t Erik vill påpeka att:

- I beskrivningen av stadsdelsområdet Hägersten-Liljeholmen saknas uppgiften att L M Ericssons Telefonfabrik och LM-staden är klassade som riksintresse för kulturmiljövården. Detsamma gäller beskrivningarna av Skarpnäck respektive Årsta där varken småstugeområdet Pungpinan eller Årsta Centrum lyfts fram som riksintressen vilket vore relevant.
- Stockholms fornlämningar omnämns i stort sett inte alls i dokumentet.
- Det finns också sentida områden, som ännu inte har kulturhistoriskt klassificerats, som rymmer värdefulla miljöer och som måste beaktas i planeringen.

Föreslagna fokusområden berör stadsmiljöer med stora kulturhistoriska helhetsvärden

I de tre föreslagna fokusområdena finns flera av Stadsmuseet utpekade kulturhistoriskt värdefulla områden där särskild uppmärksamhet bör ägnas åt just dessa värden. I Farsta är till exempel stora delar av Sköndal, stränderna längs Drevviken och Magelungen samt de centrala delarna av Farsta sådana områden. I samrådsförslaget beskrivs dessa samtidigt som områden med stora utvecklingsmöjligheter. Detsamma gäller fokusområdet Skärholmen där bland annat en stor del av Bredäng är utpekad som kulturhistoriskt värdefullt och i Rinkeby-Kista hela Järvafältet.

- För att uppnå bästa resultat är det av största vikt att man i de föreslagna fokusområdena, liksom i övriga planerade utbyggnadsområden och -projekt, klagör vilka kulturhistoriska värden som områdena besitter på ett mycket tidigt stadium i planprocessen.

Gröna kvalitéer måste förstärkas

I samrådsförslaget till ny översiktsplan konstateras att det är viktigt att ”de gröna och blå strukturerna planeras och anläggs som en stomme tidigt i processen”. Förslaget till översiktsplan är dock ytterst sparsamt med att utpeka samband för förstärkning av grön infrastruktur. Konstaterandet följs inte heller upp på stadsdelsnivå genom att redovisa grönstruktur i mer detaljerad skala.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundetsterik.se www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Det är en stor risk att grundläggande värden vad gäller landskap- och kulturmiljövärden i Stockholms stadslandskap går förlorade i den allmänna brist på ambition, vision och vilja som samrådsförslaget till ny översiktsplan och övriga styrdokument tillsammans uppvisar.

Samfundet S:t Erik anser att:

- Ambitionerna i gällande översiktsplan, den gröna Promenadstaden, behöver preciseras med tydligare kvantitativa och kvalitativa långsiktiga mål för park och natur.
- Konkreta planeringsunderlag för ett sammanhängande system av offentliga rum, parker, naturmark, strandstråk måste utarbetas parallellt med de nya områdesplanerna.

Nationalstadsparken måste skyddas

Av kartmaterialet (sid 136–137) framgår att betydande exploateringar planeras inom Nationalstadsparken, inte minst en markerad utbyggnad av Ekhamnen och Lappkärrsberget. Vad den är tänkt att innehålla presenteras dock inte. Samfundet S:t Erik vill framhålla att lagstiftningen om Nationalstadsparken kom till för att skydda parken mot okända exploateringar av park-, natur- och kulturvärden.

Ekhamnen-området är en känslig kulturmiljö byggd i anslutning till övergången mellan Norra Djurgården och Ulriksdal. Ekhamnen och Bergiusvägens dalgång är en spridningskorridor av central betydelse för livskraftigheten i parkens flora och fauna.

Inverkan på Nationalstadsparken av de pågående infrastrukturförhandlingarna redovisas inte i samrådsförslaget.

- Samfundet S:t Erik vänder sig bestämt emot eventuella reservationer för Östlig förbindelse inom Nationalstadsparkens område.
- En bebyggelse intill Ekhamnen och i Bergiusvägens dalgång skulle innebära påtaglig skada på parkens naturvärden och skulle strida mot lagstiftningen om Nationalstadsparken.
- Det är överhuvudtaget viktigt att kultur- och naturlandskapet inom Nationalstadsparken värnas och där utgör dalgångarna en del av naturlandskapets karaktär.

Lokala effekter av nya Stadsgator och Stadsboulevarderna behöver belysas

I den nu gällande översiktsplanen (Promenadstaden) anges de viktigaste sambanden, ”befintliga eller utvecklingsbara” med en tydlig grafik. I samrådsförslaget till ny översiktsplan ersätts dessa med begreppet ”stadsutveckling, Stadsgata med ny blandad bebyggelse”, vilken innebär att helt nya strukturer införs i stadslandskapet.

- Samfundet S:t Erik anser att det i princip är positivt att trafikleder omvandlas till stadsmiljöer men detta kräver att analyser av de lokala konsekvenserna genomförs och redovisas.
- Det samma gäller de förslagna Stadsboulevarderna.

Markanspråk för nya och utbyggda kommunikationer måste redovisas

Samrådsförslaget innehåller ett avsnitt om trafik och mobilitet som utmynnar i rätt så allmänt hållna planeringsriktningar samt en bruttoredovisning i text och på karta av pågående utbyggnader, beslutade spår och vägar, spår och vägar i pågående förhandlingar samt möjliga framtida förbindelser (sid 64–65). Samtidigt anges att Infrastrukturprojekt som är under förhandling är osäkra och därför i princip utelämnats i avsnittet om lokala utvecklingsmöjligheter ”trots att de vid ett förverkligande kommer att innebära stora möjligheter för berörda stadsdelområden” (sid 95).

Samfundet S:t Erik noterar att flera genomgripande, kontroversiella och starkt strukturerpåverkande, trafikrelaterade frågor aktualiseras inte minst av den pågående Sverigeförhandlingen som den Östliga förbindelsen. Det finns också framtida anspråk från nationell och regional nivå som behöver vägas mot lokala intressen, exempelvis Bromma flygplatsområdets framtida användning, eventuella behov av en ny järnvägsförbindelse väster om innerstaden samt helt nya lokala spårförbindelser för tunnelbana och spårvagnar. Den Östliga Förbindelsen är inte ens redovisad i översiktsplanekartan trots att den formella planprocessen för infrastrukturplaneringen, som Trafikverket driver, är långt framskriden.

- Samfundet S:t Erik efterlyser en tydlig redovisning av hur den Östliga förbindelsens anläggningar är tänkta att lokaliseras och genomföras i de känsliga omgivningarna som råder inom och intill Nationalstadsparken. Samfundet S:t Erik vänder sig bestämt emot eventuella reservationer för Östlig förbindelse inom Nationalstadsparkens område.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundeterik.se www.samfundeterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

- Samfundet S:t Erik efterlyser också en redovisning av hur Staden avser att motverka de oönskade indirekta exploaterings effekter i och intill Nationalstadsparken som kan förväntas uppstå ifall den Östliga förbindelsen genomförs.

Staden behöver redovisa ett samlat synsätt på trafikens och stadsmiljöns utveckling

Samfundet S:t Erik har genom åren reagerat starkt på Stadens hantering av Slussenområdets planering. Samfundet S:t Erik har särskilt efterlyst ett helhetsgrepp på kollektivtrafiklösningarna i området, ifrågasatt behovet av en stor bussterminal under Katarinaberget och understrukit vikten av att gräva ned tunnelbanan vid Gamla Stan och Slussen under mark för att säkra tunnelbanesystemet från risken för översvämning. Det skulle också möjliggöra för Staden att gräva ned Centralbron. De här frågorna väntar fortfarande på sin lösning.

Det nu redovisade samrådsförslaget till ny översiktsplan väcker nya frågor. Hur ska den växande staden trafikförserjas? Hur ska kollektivtrafiksystemet, i kombination med nya cykelstråk och bättre gångbanor, kunna tillgodose den växande befolkningens behov av tillgänglighet? Hur ser strategin ut för att styra biltrafiken till den nya förbifarten så att det blir möjligt att omvandla befintliga infarter och andra större vägar till stadsgator och boulevarder?

- Trots att det formella ansvaret för kollektivtrafiken ligger hos landstinget – och för nationell trafik hos Trafikverket och regeringen – behöver Staden redovisa ett eget förhållningssätt till hur större trafikfrågor, som har stor betydelse för Stockholms framtida utveckling, ska lösas. Detta behöver grundas på kunskap om de lokala förutsättningarna och baseras på en samlad bedömning av framtida utvecklingsmöjligheter i vid bemärkelse.
- I samrådsförslaget till ny översiktsplan saknas övergripande redovisning, analys och villkor för hur nya trafiklösningar kan påverka förutsättningarna för stadsutvecklingen, exempelvis
  - nya strukturpåverkande trafikanläggningar för kollektivtrafik, järnväg, cykel och gående samt biltrafik som påverkar innerstan, City och området vid Gamla Stan och Slussen,
  - nya och utbyggda förbindelser i inre och yttre delar av ytterstaden,
  - möjlig ny framtida järnväg med stationer väster om innerstaden,
  - trafiklösningar vid Brommaplan/ Bromma flygplats/Solna/Sundbyberg – det är långt till år 2038 när avtalet om Bromma går ut, hur ska det fungera under tiden? Vad gör man om flygplatsen blir kvar?
  - trafiklösningar vid Älvsjö – på kartredovisningen ser det trassligt ut,
  - en redovisning av en långsiktigt hållbar kollektivtrafiklösning vid Slussen med en nedgrävning av tunnelbanan saknas också, trots behovet av att säkra tunnelbanesystemet från risken för översvämning. Det skulle även möjliggöra en nedgrävning av Centralbron vilket stadsfullmäktige enhälligt har uttalat sig för.

STOCKHOLMS STAD MÅSTE STYRA UTVECKLINGEN!

Samfundet S:t Erik finner det näst intill odemokratiskt att remisstiden för ett så omfattande och viktigt ärende som översiktsplanen bara är två månader inklusive jul- och nyårshelgerna. Viktig konkretisering och vägledning på stadsdelnivå saknas. Vill Staden inte få väl underbyggda kommentarer från civilsamhället? Samfundet S:t Erik finner det också djupt oroande att viktigt underlagsmaterial, som det nya förslaget till byggnadsordning, saknas. Mest av allt oroar sig Samfundet S:t Erik över den tydligt uttalade tilltron till marknadskrafterna och den synbara bristen på vilja att styra stadsutvecklingen. Erfarenheten har visat att bra regelverk underlättar investeringar och tillväxt.

En tydlig policy från Stadens sida är en viktig förutsättning för att Stockholm ska kunna fortsätta att växa på ett sätt som bidrar till ökad kvalitet i byggandet, förbättrar livsmiljön och stärker Stadens attraktivitet.

Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande

Laila Reppen
Sekreterare

Jonas Berglund

Suzanne Lindhagen

Victor Edman

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Plusgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	kansli@samfundeterik.se www.samfundeterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950